

АРХІВНИМИ СТОРІНКАМИ

УДК 78.071(477)Косенко

АВТОБІОГРАФІЧНІ ЗАПИСКИ ВІКТОРА СТЕПАНОВИЧА КОСЕНКА¹

КОРОТКИЙ ЖИТТЄПИС ПРОФЕСОРА МУЗТЕАІНСТИТУТУ ІМ. ЛИСЕНКА КОМПОЗИТОРА В. С. КОСЕНКА

Народився я в Ленінграді 11/XI/ 1896 р.² в сім'ї службовця. Музикальні здібності виявилися дуже рано – на 7 році життя³. З цього часу починається моє навчання в музикальній галузі, спочатку під доглядом своєї сестри⁴, яка вже мала музикальну освіту⁵, а далі, завдяки своїм здібностям⁶, я про-

¹ Радянська музика. 1939. № 5. С. 26–27.

До цього часу знайдено дві автобіографічні записки, що подавались з різних нагод в Київську консерваторію: від 2/ III 1934 р. і від 2 / XI 1937 р. Обидві вони не висвітлюють творчого шляху, а лише дають короткі відомості з життя композитора. Оскільки перша записка містить докладніші відомості, ми подаємо її без змін з відповідальними коментарями. Одночасно в примітках наводитимуться деякі цитати з другої автобіографічної записки. Далі всі доповнення з цієї автобіографічної записки від 2/XI будуть позначатися умовно: П. (Примітки В. Довженка

² За новим стилем 24/XI.

³ З восьми років почав знайомитися з технікою гри на ф-но (П).

⁴ За оповіданням В. С. Косенка заняття з сестрою не перевищували 5–6 уроків.

⁵ Сестра композитора закінчила Варшавську консерваторію по класу фортепіано.

⁶ У Косенка був абсолютний слух. Імпровізаційні здібності виявилися ще в дитинстві. Музикальна пам'ять у нього була визначна. За оповіданнями знайомих і самого композитора, він у 9–10 років грав усе, що чув від сестри.

воджу навчання у спеціалістів музики¹.

Маючи 13 років, я вже виступаю в концертах з своїми творами². Після закінчення середньої освіти (реальне училище) я в 1914 р. вступаю у Ленінградську консерваторію³, яку в 1918 році закінчую по двох спеціальностях – теорія композиції та фортепіано.

Після закінчення музикальної освіти я переїжджаю⁴ в м. Житомир, де постійно жила моя мати, яка була на моєму утриманні (батько помер у 1909 році) й одержую посаду викладача музики та фортепіано в Житомирській музикальній школі. Після 4-річної роботи (з 1918 по 1922 р.) в Житомирській муз школі⁵ я з 1922 року по 1925 рік працюю поза спеціальністю⁶ в Житомирському лісоуправлінні⁷ у відділі лісовпорядкування, не лишаючи своєї творчої⁸ та виконавської⁹

¹ У Варшаві до 1914 р. навчався у піаністів: Юдіцького, професора Варшавської консерваторії Михайловського і кілька уроків взяв у Вс. Буюклі. Більш-менш систематично почав працювати в цій галузі на 12-му році життя» (II).

² Див. нотографію.

³ «...в якій учуся по двох спеціальностях: теорії композиції у проф. М. О. Соколова і ф-но у проф. І. С. Міклашевської» (II). Крім того, В. Косенко вивчав інструментовку у Максиміліана Штейнберга. Диригентський клас відвідував у М. Черепніна.

⁴ В 1918 р.

⁵ «З 1922 р. до 1922 р. працюю викладачем фортепіано та інструментовки в Житомирській музикальній школі» (II).

⁶ «З 1922 р. мені прийшлося на деякий час змінити свою спеціальність, зважаючи на тяжкі матеріальні умови своєї сім'ї, і протягом 3 років я працював у Житомирському лісоуправлінні на посаді зйомщика-рисувальника...» (II).

⁷ За відомостями, які ми маємо, В. Косенко був добрим рисувальником. В цей період за відмінну роботу лісоуправління записало його ім'я на «червону дошку пошани».

⁸ Див нотографію.

⁹ Найбільш інтенсивна виконавська діяльність розгорнулась в 7 трудовій школі, завдяки сприянню директора школи, друга композито-

роботи в музикальній галузі. В 1924 році (<відбувся – В. Д.>) перший авторський концерт у Москві. З 1924 р.¹ починають друкуватися мої твори.

З 1924 по 1927 р. я працюю піаністом-імпровізатором в Житомирському кіно², також не лишаючи своєї творчої музикальної роботи. В 1925 році (відбувся – В. Д.) другий мій авторський концерт у Москві³.

З 1927 р. я перехожу виключно на виконавську роботу⁴: відбуваються концерти з моїх творів у Харкові⁵, Києві⁶, в 1928 р. роблю велике турне⁷ по шахтах і рудниках Донбаса

ра і активного учасника концертів проф. Вс. Г. Скорохода. З ініціативи композитора було організовано тріо в такому складі: Вс. Г. Скороход (скрипка), В. Ю. Коломойцев (віолончель) і В. С. Косенко (фортепіано).

В репертуарі цього ансамблю було більше 20 тріо західних, російських і радянських композиторів. Крім того, композитор виступав у численних авторських концертах, в різних ансамблях, акомпанував гастролям та ін.

¹ Не точно. Вийшли з друку перші твори (поема *h-moll*, «Дві поеми-легенди» *e і es* та «Меланхолійний етюд» *b-moll*) в 1925 р., в-во Музгиз.

² Кіно «Рим». Для невеликого оркестру композитор оркестрував «Шехеразаду» Римського-Корсакова (для кінокартини «Багдадський злодій»), ряд творів Вагнера (для кінокартини «Нібелунги») та ін.. В нотграфію ці оркестровки, як і інші подібні, не вийшли.

³ Від «Асоциации современной музыки».

⁴ Під цим розуміється, звичайно, залишення посад, що не мали прямого відношення до концертно-естрадної та творчої роботи. Остання в цей період теж досить інтенсивно розвивається.

⁵ В Радіоцентрі, Будинку літератури, Діловому клубі, Муздрамінституті та ін.

⁶ В Буд. Вчених, консерваторії та ін.

⁷ «В 1928 р. роблю велике турне по шахтах Донбаса з співачкою Оксаною Колодуб. До речі сказати, це був перший виступ композитора-піаніста перед робітниками Донбаса» (II). Програми концертів складалися з творів українських композиторів: Лисенка, Степового, Стеценка, Лятошинського, Белза, Козицького, Косенка і багатьох інших радянських композиторів.

(40 концертів). За час перебування в Житомирі я дав 56 концертів¹.

В 1929 р. я був запрошений професором в Київський Музтеаінститут ім. Лисенка², де і знаходжуся і працюю по сьогоднішній день³, викладаючи теоретичні та інші музикальні дисципліни⁴. Крім інституту, з 1930 р. працюю музикальним консультантом при капелі⁵ київського заводу «Більшовик» і членом художньої ради Київської державної опери.

В 1933 р. був членом журі Всесоюзного музикального виконавського конкурсу в Москві.

Маю до 150 своїх власних творів, з них 63 твори надруковані в Москві⁶, Харкові⁷ й Києві⁸. Деякі з цих творів премійовані: «Героїчна увертюра» для великого симфонічного оркестру до XV Жовтня, премійована НКО в 1933 році, «Бойовий шлях 44-ї Київської Червонопрапорної» в піснях – теж премійовано⁹.

¹ «За час перебування в Житомирі було дано понад 50 концертів з різною програмою» (II). Мається на увазі участь в концертах 7-ї трудової школи. Загальна кількість концертів далеко перевищувала вказане число. Косенко брав участь у концертах на підприємствах в клубах, на селі, в частинах Червоної Армії та ін.

² «Згодом консерваторія» (II).

³ Автобіографічна записка складалася в 1934 р., до реорганізації музикально-освітніх закладів на Україні, тобто до організації Київської консерваторії.

⁴ В. С. Косенко викладав в Музтеаінституті і консерваторії: спеціальне фортепіано, ф-п ансамбль, аналіз музикальних форм (на історико-теоретичному відділі), композиція.

⁵ Для цієї капели композитор написав 5 пісень для хору і ф-п.

⁶ Государственное музыкальное издательство

⁷ Державне видавництво України (ДВУ), журнал «Музика масам», видавництво «Мистецтво».

⁸ Київське музикальне підприємство (КМП), газета «На зміну», видавництво «Мистецтво», Київський державний музикальний трест».

⁹ Премійовано за наказом 44-ї стрілецької Червонопрапорної Київської дивізії 14 листопада 1931 р. № 101. Крім того, за створення пісні

Тепер я закінчив велику симфонічну поему на молдавські теми¹ та епізод з громадянської війни для голосу з оркестром².

Член спілки «Робмис» з 1919 р., чл. СНП³ з 1927 р.

2/II 1937 р.

В другій автобіографічній записці, складеній композитором 2/XI 1937 р., подаються ще такі відомості:

«З 1935 р. – член Оргкомітету спілки радянських композиторів України. Творчий мій багаж налічує до 140⁴ творів та малої форми».

Далі йде список основних творів.

Закінчується ця записка повідомленням композитора про те, що він задумав написати твір: «Незабаром розпочинаю роботу над оперою «Марина» – за поезією Т. Г. Шевченка»⁵.

«Поем волинцям славу» нагороджений почесною грамотою 45-ї Волинської Червонопрапорної дивізії в 1934 р.

¹ Мова йде, очевидно, про закінчення клавіру. Хвороба композитора відтягнула закінчення (оркестровки) цього твору до 1936 р.

² Мабуть мався на увазі згадуваний вище твір «Поем волинцям славу».

³ Спілка наукових працівників.

⁴ Подані композитором відомості про кількість творів неточні – применшені.

⁵ На превеликий жаль, Косенкові не вдалось занотувати жодного уривку цієї опери, хоч багато арій, ансамблів були створені і деякі з них неодноразово виконувалися близьким друзям і знайомим. Лібретто опери «Марина» за поезією Т. Г. Шевченка склав Ф. Гаєвський.